

Asiakirja 151.

Tov. Zhdanovin keskustelu Suomen pääministerin, hra Paasikiven kanssa, 8.12.1945

ZHDANOV. Annan tämänpäiväiselle keskustelullemme paljon painoa.

Miten minä arvioisin tilannetta, joka syntyi oikeuden istuntojen aloittaessa tauon 17. marraskuuta? Mielestäni tilanne ei ole parantunut, vaan eräissä suhteissa se huononi. Se huononi kolmessa suhteessa. Oikeus ei ole ollut istunut edes kolmea viikkoa, mutta tiedossa on jo sen sallimat virheet, joita ei ole tähän mennessä korjattu, eikä edes tiedetä onko niitä tarkoitukseen korjata. Minä tarkoitan oikeuden päätöstä vapauttaa neljä syytettyä. Te tiedätte meidän kantamme tähän asiaan. Siinä oli ensimmäinen asia.

Toiseksi. Ei ole määritelty meidän välistä yhteistyötämme 13. artiklaa koskevan kysymyksen täytäntöönpanossa. Me emme ole tavanneet viime aikoina, välillämme ei ole ollut yhteyttä, emmekä ole tästä asiasta keskustelleet. Minulle ei ole nyt selvää, aioteko Te pitää kiinni yhteistyöstämme vai jättää asiat entiselleen. Minulle on selvää vain yksi asia; että yhteistyömme on tässä tapauksessa rikkoontunut ja joudun toteamaan, että siihen en ole ollut aloitteellinen minä, vaan Te.

Kolmanneksi. Keskusteluissa Teidän kanssanne ennustin monta kertaa, että jos syntyy sellainen tilanne, jossa oikeudenkäynti saattaa muuttua farssiksi tai komediaksi, niin se vaikuttaa todennäköisesti epäedullisesti Neuvostoliiton ja muiden rauhaarakastavien maiden yleiseen mielipiteeseen. Tästä näkökulmasta katsoen minun täytyy sanoa, että olen puhdas Suomen edessä. Ennustin, että näin voi käydä. Ja niin ilmestyi Demidovin artikkeli, joka heijastelee Neuvostoliiton mielialoja. Minun täytyy kertoa Teille, että saan usein puheluita, ja minulta tiedustellaan: mitä sinä siellä teet, mitä teillä oikein tapahtuu, miksi näin kävi? Vallitsi suuri hämmennys, erittäin suuri hämmennys! Tämä kaikki näkyy Demidovin artikkelista.

Tavatessani 27. marraskuuta ministereitä, ilmoitin, että Suomen hallitus ei voi päästä vastuustaan 13. artiklan täyttämiseksi, kuten se ei voi päästä muidenkaan sopimuksen artikloiden täyttämisestä. Minulla ei kuitenkaan ole mitään tietoa siitä, miten hallitus reagoi ilmoitukseeni. Kuitenkaan ei ole mitään tietoa siitä, miten hallitus vastaa ilmoitukseeni. Pysykö Teidän entinen ilmoituksenne voimassa, vai onko Suomen hallitus ottanut vastuulleen 13. artiklan täyttämisen - tätä en vielä tiedä. Jos tarkastellaan Teidän viimeisintä puhettanne, siitä ilmenee, että Suomen hallitus on aikeissa täyttää tämän artiklan. Mutta sen tulee toteutua de jure. Jos tosiasiat otetaan huomioon, niin meidän välillämme ei ole ollut yhteyttä, joka antaisi varmuuden siitä, että tämä asia tulee hoidetuksi. Viime tapaamisemme jälkeen minussa heräsi levottomuutta ja huolta, ja niitä tuntemuksia olen kantanut myös tähän asti. Levottomuutta minussa herättää ilmoituksenne siitä, että oikeudenkäynti on sisäinen asia ja että asioiden täytyy saada edetä vapaasti. Levottomuutta minussa aiheuttaa myös oikeudenkäynnin eteneminen jatkossa. Minä en tiedä jatkuuko oikeudenkäynti niin kuin se alkoi, vai muuttuvatko olosuhteet oikeuden istunnoissa. Oikeudenkäynti kulki alun perinkin siihen suuntaan, että se oli tehdä tyhjäksi kaikki suurella ja vaikealla työllämme rakennetut ystävälliset suhteet Neuvostoliiton ja Suomen välillä. Me teimme kanssanne paljon töitä, erityisesti oikeudenkäyntiä valmistellessamme, keskustelimme asiasta paljon, ja kaikki tämä voi yhden tai kahden päivän aikana mennä tyhjäksi.

Tästä näkökulmasta katsoen halusin selvittää nykytilanteen, miten hallitus sen arvioi, teemmekö yhteistyötä Teidän kanssanne tässä asiassa, korjataanko tehdyt virheet, mitä ryhdytään tekemään, niin että 13. artikla toimeenpannaan.

Tässä yhteydessä Te voitte moittia minua vain yhdestä asiasta; että minä olin oikein, oikein lojaali. En ole antanut Teille tänä aikana ainoatakaan noottia, koska en halunnut häiritä Teidän työtänne. Halusin antaa Teille kaikki mahdollisuudet päästä tiedossanne olevasta tilanteesta.

Juuri tästä syystä kutsuin eduskuntaryhmien johtajat kokoon, kaikkien kanssa en ole ehtinyt tavata, mutta kylläkin tärkeimpien eduskuntaryhmien edustajien kanssa. Näiden keskustelujen aikana selvitin heille syntyneen tilanteen. Sain sellaisen käsityksen, että jos eduskuntaryhmille asettaa kysymyksen, kummalle he ovat valmiita

sanomaan jäähyväiset, sotasyyllisille vai hyvälle suhteille Neuvostoliiton kanssa, niin he ilmoittavat mieluummin hyvästelevänsä sotasyylliset kuin maidemme välisen ystävyuden. Minulle jäi näistä keskusteluista melko hyvä vaikutelma. En tiedä näiden puolueiden sisäisestä taistelusta, jota kerrotaan käytävän, mutta sillä ei ole väliä. Yleensä ottaen tapaamisesta jäi siis miellyttävä vaikutelma.

Näin asiat siis ovat. En menetä toivoani, mutta tilanne on todella mahdoton. Odottelen tyydyttäviä selityksiä, jotta tummat pilvet hälvenisivät vakavan kysymyksen ympäriltä, koska 13. artiklan täyttäminen edustaa myös koko sopimuksen täyttämistä, sopimuksessa ei voi olla yhdenlaista suhtautumista yhteen artiklaan ja toisenlaista toiseen. Jos yhtä artiklaa ei täytetä, ei täytetä koko sopimusta. Jos yhdessä artiklassa lukee, että Suomen on tehtävä yhteistyötä liittoutuneiden valtojen kanssa sotarikollisten pidättämiseksi ja heidän luovuttamiseksi oikeudelle, niin sen täytyy suorittaa ottamansa velvollisuus. Saan muuten paljon nimettömiä kirjeitä, jotka käsittelevät oikeuden päätöstä vapauttaa nelikko, ja niissä kysytään, oletteko tyytyväinen siihen, että oikeus antoi teille korvapuustin? Olen tarpeeksi kärsivällinen, etten kiinnitä siihen huomiota. Mutta ilmeisesti joissakin piireissä oikeuden päätös arvioidaan juuri näin. Ja sen olen velvollinen ottamaan huomioon.

Asia on siis tällä tavalla. Toistan, että tämänpäiväisestä keskustelustamme tulee riippumaan todella paljon. Miten te aiotte viedä tätä asiaa eteenpäin?

Minun täytyy lisätä tähän vielä seuraavaa. Jos otetaan huomioon ensimmäinen vaihe ennen oikeudenkäyntiä, olen välillä kertonut, jopa vastoin tahtoani viidestä myönnytyksestä, jotka tein Suomen hallitukselle. Puhuin tästä muuten tavatessani eduskuntaryhmien edustajia.

Minkälaisia nämä myönnytykset olivat? Tällaisia: 1) Ei vaadittu välitöntä pidättämistä. 2) Oikeudenkäynti annettiin suomalaiselle tuomioistuimelle. 3) Syytettyjen listaa ei pidennetty, vaikka lehdet kirjoittivat välttämättömyydestä haastaa muitakin henkilöitä oikeuteen, erityisesti Mannerheim. 4) Eduskunnan hyväksymään lakiin ei sisällynyt kuolemanrangaistusta, niin kuin muissa maissa. Me emme sitä vaatineet. Kysymys Suomen ja Saksan välisestä yhteydestä ja yhteistyöstä jätettiin laista pois, vaikka nyt on kiistattomasti todistettu, että sellaista yhteistyötä oli, ja suomalainen oikeudenkäynti on yhteydessä Nürnbergin oikeudenkäyntiin (suunnitelma Barbarossa). Me emme protestoineet tätä lakia, sen poikkeuksellista maltillisuutta, vaikka tämä maltillisuus on todella valtava. 5) Kysymys ajasta, mikä tarvittiin oikeudenkäynnin valmisteluun ja järjestämiseen. Me annoimme erittäin paljon aikaa, vaikka tiesimme, että viivyttely oli sodansyöttäjien yksi menetelmä. Sillä pyrittiin siihen, että oikeudenkäynnin poliittinen kärkevyys katoaisi, ja että kaikkein epämuikavimmat todistajat häviäisivät jne

Suostuimme kaikkiin näihin myönnytyksiin, mutta näiden olosuhteiden vallitessa toivoimme, että oikeudenkäynti kulkisi hyväksytyin lain mukaan ja välirauhansopimuksen 13. artiklan hengessä.

Kun oikeus vapautti neljä syytettyä, tämä myönnytyks otettiin taskustamme salaa. Sehän oli yksinkertaisesti jopa siivotonta. Vaikka varoitin Suomen hallitusta hra Kekkonen välityksellä, että tällaista ei katsota Suomen eduksi, niin ilmeisesti päätettiin, että on parempi riidellä Neuvostoliiton kanssa kuin syytettyjen kanssa, valinta tapahtui meidän ja syytettyjen välillä. Syntyi paha kriisi. Jotsei tämä kriisi päättyisi umpikujaan ja jotsei se räjäyttäisi suhteitamme, on ryhdyttävä välttämättömiin toimenpiteisiin.

PAASIKIVI. Kuten Te tiedätte, herra kenraaliversti, arvostan suuresti ystävällisiä suhteitamme Neuvostoliiton kanssa. Me teimme todella paljon työtä, jotta velvollisuudet tulisivat täytetyiksi. Me laadimme erikoislain ja perustimme tuomioistuimen, jolle asia annettiin käsiteltäväksi. Minä olen tehnyt todella paljon töitä asian suhteen, mutta nyt se on oikeuden käsissä. Oikeus aloittaa työnsä ylihuomenna

Olen puhunut oikeuden uuden puheenjohtajan herra Möllerin kanssa ja varapuheenjohtaja herra Castrénin kanssa. Eilen keskustelin todella pitkään herra Möllerin kanssa. Tässä keskustelussa ilmoitin hänelle kahdesta seikasta, ensinnäkin siitä, että oikeudessa olisi ankara järjestys ja toiseksi, että juttu ei leviäisi yli rajojen, jotka

koskevat tätä kyseistä juttua. Hän kertoi itsekin miettineensä näitä kahta asiaa ja oli kanssani samaa mieltä, ja hän ryhtyy kaikkiin toimenpiteisiin, että ei toistettaisi aikaisemmin tapahtuneita väärinkäsityksiä.

Tämän lisäksi esitin hänelle täsmällisesti hallituksen ja oman henkilökohtaisen kantani, mikä koskee oikeudenkäynnin poliittista, ei vain juridista puolta. Olen muutaman kerran puhunut tästä myös oikeuden varapuheenjohtajan herra Castrénin kanssa. Tietojeni mukaan näiden keskustelujen sisällöstä on kerrottu kaikille oikeuden jäsenille.

Keskustelin tänään pitkään syyttäjän, oikeuskansleri Tarjanteen kanssa, joka kertoi minulle miten hän tulee käyttäytymään oikeudenkäynnin ensimmäisessä istunnossa. Hän kertoi minulle aikovansa esittää oikeudelle uusia asiakirjoja ja todistusaineistoa.

Kuten Teille kerroin, herra kenraalievversti, jo ensimmäisen istunnon jälkeen, mielestäni oikeus ei voi olla tuomitsematta näitä syytettyjä, koska laki on tässä suhteessa erittäin selkeä. Minä en tietenkään voi puhua rangaistuksista, mutta käsitykseni mukaan asia saa kyllä vastakaikua ja toivon, että tulokset tulevat olemaan tyydyttäviä. Me olemme jatkokäsittelyssä yhteydessä oikeuden jäseniin ja sillä tavoin seuraamme asian kulkua, sekä vaikutamme heihin, niin hyvin kuin se vain on mahdollista. Minä toivon, että kaikki tämä riittää. Olemme tehneet kaiken voitavamme ja paljon enemmänkin kuin maassamme on yleensä tapana tai sallittua tehdä tällaisissa oikeusjutuissa.

ZHDANOV. Se johtuu siitä, että tämä oikeus ei ole mikään normaali oikeus. On olemassa 13. artikla, jonka Suomen on pantava täytäntöön.

PAASIKIVI. Niin, on sellainen artikla. Mutta tämä artikla eroaa muista artikloista, sitä ei ole ihan tarkkaan laadittu.

ZHDANOV. Täysin tarkkaan. Tämä artikla on aivan yhtä pitävä muiden samankaltaisten, muiden maiden kanssa solmittujen sopimusten artikloiden kanssa.

PAASIKIVI. Kun laki alun alkaen laadittiin, sitä ei harkittu loppuun asti, vaan se voidaan tulkita niin tai näin.

ZHDANOV. Kysymys ei ole tulkinnasta vaan suhtautumisesta tähän artiklaan, ja tähän artiklaan ei ole suhtauduttu niin huolellisesti ja johdonmukaisesti kuin muihin artikloihin.

PAASIKIVI. Siellä sanotaan, että Suomen täytyy tehdä yhteistyötä liittoutuneiden kanssa sotarikollisten pidättämiseksi ja saattamiseksi oikeuteen.

ZHDANOV. Mikä voisi olla sen selkeämpää?

PAASIKIVI. Me teimme yhteistyötä: laadimme lain ja luovutimme rikolliset oikeudelle. Tunnustan, että en kuvitellut yhteistyön [hallituksen ja LKV:n kanssa] olevan pakotettu jatkua vielä sen jälkeen, kun juttu on annettu oikeudelle.

ZHDANOV. Ehdottomasti, täytyy jatkua.

PAASIKIVI. Meillä on tapana, että kun juttu on annettu oikeudelle, niin siitä tulee oikeuden asia. Kun juttu on jo annettu oikeudelle, niin meillä ei ole minkäänlaisia muodollisia valtuuksia tai valtaa oikeuteen nähden. Jos Te ette ole tähän tyytyväinen, niin on parasta järjestää oikeus toisella tapaa.

ZHDANOV. Suomi on ottanut velvollisuudekseen tehdä yhteistyötä liittoutuneiden kanssa sotarikollisten

pidättämiseksi ja saattamiseksi oikeuteen. Se tarkoittaa, että yhteistyö jatkuu myös sen jälkeen, kun asia on annettu oikeudelle. Yhteistyö sisältää yhteyden pidon ja tietojen vaihdon. Kaikki yhteistyö toimii näin. Kun teimme yhteistyötä minkä tahansa muun artiklan tiimoilta, sanotaan vaikka rajahallinnon osalta, se tarkoittaa, että tapaamme ja keskustelemme kaikista esille nousevista kysymyksistä. Tämä ei ole oma henkilökohtainen tulkintani sanasta ”yhteistyö”.

PAASIKIVI. Meillä ei ole valtaa oikeuteen nähden. Siinä tapauksessa meidän täytyy säätää aivan uusi laki, siinä järjestyksessä kuin perustuslaissa on määrätty. Oli minun virheeni olla huomaamatta, että kun juttu on viety oikeuteen, meidän on vieläkin tehtävä jotain, täytyy tehdä yhteistyötä. No, mitä me sitten voimme tehdä?

ZHDANOV. Toteuttaa 13. artikla.

PAASIKIVI. Olla henkilökohtaisesti yhteydessä ja vaikuttaa oikeuden jäseniin - muuhun emme pysty, koska emme voi antaa minkäänlaisia määräyksiä oikeudelle.

ZHDANOV. Yhteistyö tässä tapauksessa tarkoittaa, että Suomen hallitus jatkaa vastuun kantamista 13. artiklan täyttämiseksi. Se tulee ilmi sopimuksesta, joka välillämme on solmittu.

PAASIKIVI. Mutta meillä ei ole valtaa käskää oikeutta tuomitsemaan noin tai näin. Mitä voimme tehdä? Me emme voi yhtään mitään! Me laadimme erikoislain ja perustimme erityisen oikeusistuimen vastoin perustuslakimme mitään tunnettua kohtaa. Perustuslaissamme on pykälä, jossa sanotaan, että erityiset oikeusistuimet ovat kiellettyjä. Me jouduimme tekemään niin, koska muulla tavoin lopputulokseen pääseminen ei olisi onnistunut. Asettukaa meidän asemaamme. Moitin itseäni, koska en nähnyt ennalta tätä mahdollisuutta, että Te tulette vaatimaan neuvotteluja rangaistuskysymyksessä. Voisin kysyä Teiltä kenraaliversti, miksi ette aikaisemmin sanonut minulle, mitä tämä yhteistyö tulee sisältämään.

ZHDANOV. Minä en olettanut, että Teillä tulisi olemaan minkäänlaisia vaikeuksia tämän kysymyksen suhteen. Artikla on laadittu niin selväksi, että sitä ei voi muuten tulkita: Suomi ottaa sille määrätyn velvollisuuden, jonka täyttämiseksi vastaa Suomen hallitus. Muistakaa, että pienempiä sotarikollisia vastaan käytävien oikeudenkäyntien asioissa me aina tapasimme ja keskustelimme.

PAASIKIVI. Teidän täytyy pitää mielessänne, että pienet sotarikolliset tuomitaan vanhojen lakiemme pohjalta, ei ole mitään uusia lakeja, koska meillä on lait, jotka koskevat sodan rikoksia ja niiden normistoja. Heidät tuomitaan vanhojen lakien mukaan, eikä siinä ole mitään vaikeuksia. Mutta meillä ei ole sellaisia lakeja, eikä ole ollut sellaisia lakeja, joiden mukaan voisi tuomita pääsotasyllisinä poliittisia johtajia ja luovuttaa heidät oikeudelle.

ZHDANOV. Mistä me emme oikeudessa pidä, kehen turvauduimme kohentaaksemme tilannetta? Me turvauduimme Suomen hallitukseen. Eduskuntaryhmien edustajia tavatessani en ole sanallakaan väheksynyt hallituksen vaikutusvaltaa ja en ole edes yhdellä sanalla moittinut Suomen hallitusta tämän oikeudenkäynnin vuoksi. Ottakaa se huomioon ja pitäkää sitä arvossa. Halusta tukea ja kohdella Teitä lempeästi. En ole kertonut tätä kellekään muulle kuin Teille, ja vain Teille. Liittoutuneiden pääjohdon näkökulmasta katsoen Suomi, ja ennen kaikkea Suomen hallitus on liittoutuneiden edessä yksin vastuussa siitä, mitä oikeudessa tapahtuu, oikeusprosessin kulusta ja sen lopputuloksesta.

PAASIKIVI. Muistuttakaa tästä Suomen hallitusta, mutta Suomen hallitus tekee yhteistyötä kaikissa kysymyksissä, joissa se on mahdollista.

ZHDANOV. Minä ryhdyin rengiksenne, propagandistiksenne, kun otin osan Teidän työstänne itselleni selittäessäni tilanteen eduskuntaryhmien edustajille. Samalla annoin myös vihjeen Suomen hallitukselle, millä tavoin Te voitte tämän selittää. Teillä on poliittisia puolueita, jotka tukevat hallitusta ja näiden puolueiden vaikutus

hallitukseen on yksi tapa vaikuttaa siihen, mitä Suomessa tapahtuu. Minulla ei ole oikeutta vihjailla, mitä vaikutuskeinoja Teidän pitäisi käyttää, mutta pidän puolueitanne tarpeeksi vaikutusvaltaisina ja kykeneväisinä käyttämään valtaansa siten, että meidän junamme eivät törmäisi yhteen, niin että Suomen juna ja LVK:n juna eivät törmäisi yhteen.

Tapa, jolla tämä tehdään, riippuu Teidän poliittisesta harkinnastanne. Jos minä ilmaisisin sen Teille, pitäisin sitä sekaantumisenä Teidän sisäisiin asioihinne, enkä voi tehdä niin. Mutta mitä tulee 13. artiklan yleisiin kehyksiin, niitä olen velvollinen Teille selvittämään. Ilmoitin jo Teille, että Suomen hallitus ei voi päästä vastuustaan täyttää 13. artikla toimeenpano. Mitä se tarkoittaa? Se tarkoittaa sitä, että jos oikeus tekee jonkin virheen, me emme pyydä oikeutta korjaamaan sitä, vaan Suomen hallitusta. Pyydämme Teitä korjaamaan sen, niin me juuri teemme.

PAASIKIVI. Me teemme kaiken vaikuttaaksemme oikeuteen, käytämme siinä hyväksi yleistä mielipidettä. Teemme kaiken, minkä voimme. Minä esimerkiksi puhuin erittäin selkeästi sotasyllisistä puheessani. Ruotsalaiset lehdet kritisoivat minua todella kärkevästi, ja yksi lehti kirjoitti jopa näin: ”Jos presidentin virkaa hoitava puhuu näin, mitä jää silloin oikeudelle? Mitä silloin jää jäljelle oikeudesta?” Muut lehdet eivät kirjoita näin vain siitä syystä, että ne eivät halua luoda vaikeuksia minulle ja hallitukselle.

ZHDANOV. Ja hyvin toimivatkin.

PAASIKIVI. Voitte olla varma, että me teemme kaikkea ja teemme kaiken vallassamme olevan. Toistan, että me olemme tehneet jo tuhat kertaa enemmän tässä asiassa kuin muissa oikeusjutuissa.

ZHDANOV. Toistaiseksi en sitä tiedä, ja kun ei tiedä, siitä syntyy levottomuuden ja huolestuneisuuden tunne. Mielestäni meidän on tällaisen suuren asian vuoksi ylläpidettävä yhteyttä kanssanne, mutta jos Teidän on jostain syystä vaikea sitä järjestää, voitte muiden pienempien asioiden kohdalla nimetä oman henkilönne, jonka kanssa voisimme olla yhteydessä. Olen esimerkiksi aikeissa antaa herra Tarjanteelle hieman lisäaineistoa, ja mielestäni en sellaista voisi toimittaa teidän kauttanne vaan kanslerin kautta. Ehkä meidän tulisi keskustella siitä, kenen kanssa tulee olla tekemisissä, ja kun minä olen yhteistyössä, teen sen liittoutuneiden nimissä. Mutta haluaisin, että Te olisitte aloitteentekijä. Täytyy sanoa, että tähän mennessä Suomen hallitus ei ole tehnyt tässä asiassa aloitteita.

PAASIKIVI. Olen erittäin tyytyväinen siihen, että tapasitte näiden ryhmien edustajia ja solmitte yhteyden heihin, koska he kuullessaan Teidän mielipiteenne, kuuluivat Neuvostoliiton hallituksen mielipiteen. Yleensä tämä kaikki menee minun kauttani, mutta kyseisessä tapauksessa tämä onnistui oikein hyvin, koska välillä puhutaan sellaista, että Paasikivi ehkä itse sepittää. Teidän luonanne käyneet saivat todella hyvin vaikutelman. He keskustelivat tämän jälkeen ryhmissään, myös ruotsalaiset. Nyt he ymmärtävät paremmin, mistä on kysymys, kun he eivät ole tähän mennessä ymmärtäneet tätä asiaa tarvittavalla tavalla. Sen olen kymmenen kertaa selittänyt, ei vain eduskunnassa vaan yksittäisissä kokouksissakin. He puhuivat, että tuon kaiken Paasikivi keksi omasta päästään, herra sen tietää mitä hän puhuu. Ja nyt he saivat kuulla tämän kaiken Teiltä. He olivat todella vaikutusvaltaisia ihmisiä ...

ZHDANOV. Kutsuinko siis minä kaikkein vaikutusvaltaisimmat?

PAASIKIVI. Kyllä, he olivat kaikkein vaikutusvaltaisimpia. Heidän joukossaan oli maalaisliittolainen Vilhula. Hän oli ennen oikealla puolella, eikä uskonut mitä hänelle puhuin. Siellä oli myös Vesterinen, joka on nyt hallituksessa. Hän oli koko ajan puolueen oikeiston asemassa. Hän on hyvin vaikutusvaltainen ihminen, jo viidettä kertaa kuuluu hallitukseen. Olen todella tyytyväinen herra kenraalieversti, että le kävitte keskustelut heidän kanssaan. Se oli todellakin hyvä.

ZHDANOV. En vaatinut heiltä mitään. Sanoin heille, että kysymys on heidän poliittisesta omasta tunnostaan, miten Te päätätte. Minun asiani on vain selvittää tilanne.

PAASIKIVI. Olen lukenut tästä tarkan raportin ja tiedän tämän. Mutta minä pohdiskelin jokin aikaa sitten herra Kekkonen kanssa, että jospa herra kenraaliversti itse puhuisi tästä. Meidän oli oltava tässä asiassa varovaisia, koska jos itse pyytäisimme tapaamista, silloin eduskunnassa puhuttaisiin, että hallitus, Paasikivi, Kekkonen ja muut, vaikuttivat kenraaliverstiin tietyllä tavalla. Silloin vaikutelma olisi ollut täysin toinen.

ZHDANOV. En keskustellut kanssanne.

PAASIKIVI. Kun joimme kahvia, he itse sanoivat minulle, että ovat tulossa Teidän luoksenne. Kysyin heiltä, mitä he aikovat tehdä? Ja he vastasivat, etteivät vielä tiedä. Voitte olla varma herra kenraaliversti, että me teemme kaiken minkä voimme.

ZHDANOV. Minä haluan, että meidän välillämme on yhteys oikeudenkäynnin aikana ja tuomioon liittyen.

PAASIKIVI. Siinä määrin kuin minä tiedän, uusi oikeuden puheenjohtaja on paljon parempi kuin edellinen. Herra Möller ei ole poliitikko. Mutta hän oli sodan aikana antinatsi ja on siitä tunnettu. Poliitikkaan hän ei ole osallistunut. Minä keskustelin hänen kanssaan pitkään ja minulle jäi sellainen mielikuva, että hän ymmärtää oikein asian poliittisen puolen. Herra Castrénin kanssa keskustelin oikeuden päättymisen jälkeen ainakin viisi kertaa. Tunnen hänet paremmin, olemme hyviä tuttuja, mutta Möllerin kanssa tutustuimme juuri nyt. Herra Kekkonen puhui myös heidän kanssaan. Me kaikki tiedämme, että herra Möller on aina ollut antinatsi.

ZHDANOV. Siltä suunnalta ette odota yllätyksiä?

PAASIKIVI. Kun puhuin siitä hänen kanssaan, että oikeudessa täytyy vallita järjestys, niin hän sanoi jo ryhtyneensä toimenpiteisiin ja puhuneensa siitä jo poliisiylijohtajan kanssa. Herra Möller ei ole enää nuori ihminen, hän on 65 vuotias. Meillä ei ole nuorukaisia yleensä korkeimmassa oikeudessa. Tulette minun käsitykseni mukaan olemaan tyytyväinen tulokseen. Joka tapauksessa minä ja herra Kekkonen ja kaikki muut hallituksen jäsenet teemme kaiken, minkä voimme.

ZHDANOV. Siitä tulee oikein hyvä.

Lähde: RGASPI, f. 77, op. 3, d. 77. Julkaistu Hannu Rautkallion toimittamissa ”Sotasyllisyyden asiakirjoissa”. Julkaisija Sotasyllisyyden tutkimusprojekti, Tampereen yliopisto. Kustantaja EC-Kirjat 2006. Kääntäjät mainitaan yksittäisiä dokumentteja ilmoittamatta ”Lukijalle”-osassa.

Oikeuden ensimmäinen puheenjohtaja N.Hj. Neovius erosi terveydellisestä syistä Korkeimman oikeuden presidentin tehtävistä ja sen vuoksi myös oikeudenkäynnin alkuvaiheessa sotasyllisyysoikeuden puheenjohtajan tehtävästä.

Document 151.

Comr. Zhdanov's discussion with the Finnish Prime Minister, Mr Paasikivi, Dec 8, 1945

ZHDANOV. I give a lot of weight to our discussion today.

I wonder how to assess the situation that arose at the beginning of the court recess on 17 November? In my opinion, the situation has not improved, but in some respects it has deteriorated. It got worse in three respects. The court has been sitting less than for three weeks, but we already have seen flaws it has permitted and which still wait for correction, and we do not even know whether they will be corrected at all. I am referring to the court's decision to acquit the four defendants. You know our position on this matter. That was the first thing.

Second. There is no organized cooperation between us on the implementation of the Article 13. We have not met recently, there has been no contact between us, and we have not discussed this issue. It is not clear to me now whether you are going to commit yourselves to cooperation between us or are you going to leave things as they are. One thing is totally clear to me; our cooperation has broken down in this matter, and I have to say that it was not I who initiated it, but you.

Third. In discussions with you I predicted many times that if there will arouse a situation in which the trial might turn into a farce or a comedy, it would probably have an unfavourable effect on public opinion in the Soviet Union and other peace-loving countries. From this point of view, I must say that I am in the clear in front of Finland. I predicted that this might happen. And this pushed up Demidov's article reflecting the mood in the Soviet Union. I must tell you that I often get phone calls and people ask me: what are you doing there, what is going on, why did this happen? There was great confusion, very great confusion! This is all reflected in Mr Demidov's article.

When I met the ministers on 27 November, I made it clear that the Finnish Government could not absolve itself of its responsibility to fulfil the Article 13, just as it could not absolve itself of its responsibility to fulfil the other articles of the Treaty. However, I have no idea on how the government will react to my announcement. Neither have I no information as to how the Government will respond to my declaration. Whether your former declaration remains valid, or whether the Finnish Government has taken over responsibility for fulfilling Article 13 - I still do not know. If we look at your latest speech, it appears that the Finnish Government is about to comply with this Article. But it must be implemented de jure. If we look at the available facts, there has been no contact between us which would give any assurance that this matter will be settled. After our last meeting I felt uneasy and anxious, and those feelings I still carry now. I am troubled by your statement that the trial is an domestic matter and that things must be allowed to proceed freely. I am also concerned about the way the trial will proceed in the future. I do not know whether the trial will continue as it began, or whether circumstances will change in future court sittings. From the very beginning, the trial was heading in a direction of undoing all the friendly relations between the Soviet Union and Finland that we build with hard and assiduous work. We intensively cooperated with you, especially in preparing for the trial, we discussed the matter a great deal, and yet, all this can be undone in one or two days.

From this point of view, I wanted to find out the current situation, how the government sees it, whether we are cooperating with you on this issue, whether the flaws that have been made are being corrected, what is being done so that Article 13 is implemented.

In this context, you can only reproach me for one thing; that I was very, very loyal. I have not given you a single note during this time because I did not want to disturb your work. I wanted to give you every opportunity to get out of the situation which you are aware of.

This is precisely why I called the leaders of the parliamentary groups together, not all of whom I have had time to meet, but certainly the representatives of the main parliamentary groups. During these discussions, I explained the situation to them. I got the impression that if you ask the parliamentary groups which they are prepared to say goodbye to, the war guilty or good relations with the Soviet Union, they would rather say goodbye to the war guilty than to the friendship between our two countries. I got a pretty good impression from these discussions. I do not know about the infighting within these parties, which is reportedly going on, but it does not matter. Overall, therefore, the meeting left a pleasant impression.

So that's how it is. I am not losing hope, but the situation is truly impossible. I am waiting for satisfactory explanations to dispel the dark clouds surrounding a serious issue, because the fulfilment of the Article 13 also represents the fulfilment of the Treaty as a whole; there cannot be one approach to one article and another to another. If one article is not fulfilled, the whole agreement is not fulfilled. If one of the articles states that Finland must cooperate with the Allied Powers in arresting war criminals and bringing them to justice, then she must fulfil her obligation. Incidentally, I receive a lot of anonymous letters concerning the court's decision to release the four, asking whether you just accepted that the court has boxed you on the ear. I am patient enough not to pay attention to that. But apparently in some circles, that is how the court's decision is judged. And I am obliged to take that into account.

So it's like this. I repeat that a great deal will depend on our discussion today. How are you going to proceed in this matter?

I still have to add the following. If we consider the first phase before the trial, I earlier told you about the five concessions I made, even against my will, to the Finnish Government. Incidentally, I spoke about this when I met representatives of the parliamentary groups.

What were these concessions? 1) No immediate arrest was demanded; 2) The trial was given to a Finnish court; 3) The list of accused was not extended, although the newspapers wrote about the necessity to bring other persons to trial, especially Mannerheim. 4) The law passed by Parliament did not include the death penalty, as in other countries. We did not demand it. The question of the connection and co-operation of Finland with Germany was omitted from the law, although it is now proved beyond doubt that there was such co-operation, or that the Finnish trial is connected with the Nuremberg trial (in Plan Barbarossa). We did not protest this law, its exceptional moderation, although this moderation was indeed enormous. 5) The question of the time needed to prepare and organise the trial. We gave a great deal of time, even though we knew that delay was one of the methods of the warmongers. It was intended to lose the political rigour of the trial, to lose the most unpleasant witnesses, etc.

We agreed to all these concessions, but under these circumstances we hoped that the trial would be conducted in accordance with the accepted law and in the spirit of the Article 13 of the Armistice Treaty.

When the court acquitted the four defendants, this concession was secretly taken out of our pockets. It was simply even undecent. Although I warned the Finnish Government, through Mr Kekkonen, that this would not be considered in Finland's interests, it was apparently decided that it was better to quarrel with the Soviet Union than with the accused, and so the choice was between us and the accused. A bad crisis arose. If this crisis is not to end in deadlock and if it is not to blow up our relations, the immediate measures must be taken.

PAASIKIVI. As you know, Mr. Colonel General, I greatly value our friendly relations with the Soviet Union. We really worked very hard to secure that our obligations should be fulfilled. We drew up a special law and established a tribunal to which the matter was referred. I personally worked very much on the matter, but now it is in the hands of the court. The court will start its work the day after tomorrow

I have spoken to the new President of the Court, Mr Möller, and the Vice-President, Mr Castrén. Yesterday I had a very long discussion with Mr Möller. In that conversation I informed him of two things, firstly that there would be strict order in the courtroom and secondly that the case would not spill over the boundaries concerning this particular case. He said that he himself had thought about these two things and agreed with me, and he would take every measure to ensure that there was no repetition of the misunderstandings that had occurred in the past.

In addition, I made clear to him the government's position and my own personal position not only on the legal but also on the political side of the case. I have also discussed this on a few occasions with the Vice-President of the Court, Mr Castrén. As far as I know, the content of these discussions has been communicated to all members of the Court.

I had a long discussion today with the prosecutor, Chancellor of Justice Mr. Tarjanne, who told me how he will conduct the initial session of the trial. He told me that he intends to present new documents and evidence to the court.

As I told you, Mr. Colonel General, already after the first sitting, I think that the court cannot refrain from convicting these defendants, because the law is very clear in this respect. I cannot, of course, talk about penalties, but I believe that there will be found plausibility and I hope that the results will be satisfactory. We will be in contact with the members of the court in the further proceedings and in that way we will follow the progress of the case and influence them as much as possible. I hope that all this will be enough. We have done everything we can and much more than is customary or permissible in our country in such cases.

ZHDANOV. That all originates from the fact that this court is no regular form of court. There exists the Article 13, which Finland must implement.

PAASIKIVI. Yes, there is such an article. But this article is different from the other articles, it's not drafted so exactly.

ZHDANOV. It is very exact. This article is just as valid as other similar articles in agreements with other countries.

PAASIKIVI. When the law was first drafted, it was not thought through to the end, so can be interpreted either way.

ZHDANOV. It is not a question of interpretation but of the approach to this article, and this article is not treated with the same accuracy and consistency as the other articles.

PAASIKIVI. It says that Finland must cooperate with the Allies to arrest and bring the war criminals to justice.

ZHDANOV. What then could be clearer?

PAASIKIVI. We cooperated with you: we drafted the law and brought the criminals to justice. I confess that I did not imagine that cooperation [between the government and the Allied Control Commission] would be obligatory to continue even after the case is handed over to the court.

ZHDANOV. Absolutely, must continue.

PAASIKIVI. It is our custom that when a case is referred to the court, it becomes a case of a court of law. Once a case has been brought to the court, we have no formal powers or authority over the court. If you are not satisfied with this, then it is best to organise the court in another way.

ZHDANOV. Finland has assumed the obligation to cooperate with the Allies in arresting and bringing war criminals to the court of law. This means that cooperation will continue even after the case has been brought to court. Cooperation includes liaison and exchange of information. This is how all cooperation works. When we cooperate on any other of the articles, say on border administration, it means that we meet and discuss any issues that arise. This is not my personal interpretation of the word 'cooperation'.

PAASIKIVI. We have no power over the courts. In that case we must pass a whole new law, in the order prescribed by the Constitution. It was my mistake not to see that once the case has been brought to the court, we still have to do something, we still have to cooperate. Well, what can we do then?

ZHDANOV. Implement the Article 13.

PAASIKIVI. To personally communicate and influence the members of the court - that's all we can do, because we cannot give any orders to the court.

ZHDANOV. Cooperation in this case means that the Finnish government will continue to take responsibility for fulfilling the Article 13. This is reflected in the agreement that has been concluded between us.

PAASIKIVI. But we don't have the power to tell the court to rule one way or the other. What can we do? We can do absolutely nothing! We made a special law and set up a special court against any valid section of our Constitution. There is a clause in our Constitution which says that special courts are prohibited. We had to do that because otherwise we would not have been able to reach a result. Put yourselves in our position. I reproached myself because I did not foresee this possibility that you would come and demand negotiations on the question of punishment. I might ask you, Mr. Colonel General, why you did not tell me earlier what this cooperation would involve.

ZHDANOV. I did not expect that you would have any difficulty with this question. The article is drafted so clearly that it cannot be interpreted otherwise: Finland assumes an obligation imposed on her, the fulfilment of which is the responsibility of the Finnish Government. Remember that in matters of trials against minor war criminals we always met and discussed.

PAASIKIVI. You must bear in mind that petty war criminals are tried under our old laws, there are no new laws, because we have laws that deal with war crimes and their norms. They are tried according to the old laws, and there is no difficulty. But we do not have such laws, nor have we had such laws, to try political leaders as the main culprits and bring them to justice.

ZHDANOV. When we do not like something in court, whom we seek to improve the situation? We did that by recursing to the Finnish government. In my meetings with the representatives of the parliamentary groups I have not said a word to disparage the influence of the government and I have not said a word to criticise the Finnish government for this trial. Please notice this and appreciate it. I want to support you and treat you with kindness. I have told this to no one but you, and only you. From the point of view of the Allied High Command, Finland, and first of all the Finnish Government, is solely responsible to the Allies for what happens in the trial, for the course of the trial and its outcome.

PAASIKIVI. Do remind the Finnish government of this, but the Finnish government cooperates on all issues where possible.

ZHDANOV. I became your hired hand, your propagandist, when I assumed part of your job to explain the situation to the representatives of the parliamentary groups. At the same time I also gave a hint to the Finnish

Government as to how you may explain this. You have political parties that support the government and the influence of these parties on the government is one way of influencing what happens in Finland. I have no right to suggest what means of influence you should use, but I consider your parties to be influential enough and capable of using their power so that our trains do not collide, so that the Finnish train and that of the Allied Control Commission will not collide.

The way this will be done depends on your political judgement. If I resorted to declare it to you, I would consider it as interference in your internal affairs, and I cannot do so. But as for the general framework of Article 13, I am obliged to explain it to you. I have already informed you that the Finnish Government cannot escape its responsibility to fulfil the Article 13. What does that mean? It means that if a court makes a mistake, we do not ask the court to correct it, but the Finnish government. We ask you to fix it, that is exactly what we will do.

PAASIKIVI. We do everything we can to influence the court, we will seek assistance of public opinion in doing so. We do everything we can. I myself, for example, was very clear about the war guilty in my speech. The Swedish newspapers criticised me very harshly, and one of those even wrote like this: "If an acting president speaks like this, what is left for the courts? What will be left for justice?" Other newspapers abstain from writing like this simply because they do not want to create difficulties for me and the government.

ZHDANOV. And they do that well.

PAASIKIVI. You can be sure that we will do all and everything in our power. I repeat that we have already done a thousand times more in this case than in other cases.

ZHDANOV. So far I don't know, and when I don't know, it creates a feeling of unease and concern. I think that for such a big issue we have to maintain contact with you, but if for some reason you find it difficult to arrange it, for other smaller issues you can nominate your own person with whom we could be in touch. For instance, I am about to give Mr. Tarjanne some additional material, and I do not think I could provide that through you, but through the Chancellor. Perhaps we should discuss who we should deal with, and when I am cooperating, I do so on behalf of the Allies. But I would like you to be the initiator. I have to say that so far the Finnish government has not taken any initiative in this matter.

PAASIKIVI. I am very pleased that you met with the representatives of these groups and made contact with them, because when they hear your opinion, they heard the opinion of the Soviet government. Usually this all goes through me, but in this case it went very well, because sometimes people talk in such a way that Mr. Paasikivi himself may be making it up. Those who visited you got a very good impression. They then discussed it in their groups, including the Swedes [Swedish Peoples' Party in Finland]. Now they have a better understanding of what is at stake, as they have so far not understood this issue in an appropriate way. I have explained this ten times, not only in Parliament but also in individual meetings. They said that Mr. Paasikivi made all that up out of his own head, and only Lord knows what he is talking about. And now they have heard all this from you. They were really influential people ...

ZHDANOV. So did I invite the most influential?

PAASIKIVI. Yes, they were the most influential. Among them was Mr. Vilhula, an Agrarian. He used to be on the right, and didn't trust in what I told him. There was also Mr. Vesterinen, who is now in the government. He was on the right wing side of the party all the time. He is a very influential person, already in the government for the fifth time. I am very pleased, Mr. Colonel General, that you had discussions with them. It was really good.

ZHDANOV. I made no demands on them. I told them that it is a question of their political conscience, their decisions. My job is just to clarify the situation.

PAASIKIVI. I have read the detailed report on this and I know this. But I was wondering some time ago with Mr. Kekkonen if the Colonel-General himself would talk about this. We had to be tactful in this matter, because if we had suggested for a meeting by ourselves, then it would be said in Parliament that the Government, Paasikivi, Kekkonen, and others, had an influence on the Colonel General in a certain way. Then the impression would have been completely different.

ZHDANOV. I did not take this into discussion with you.

PAASIKIVI. When I was having coffee with them, they themselves told me they were going to meet you. I asked them what they were going to do? And they said they don't know yet. You can be sure, Mr. Colonel General, that we will do everything we can.

ZHDANOV. I want that there to be a connection between us during the trial and in relation to the verdict.

PAASIKIVI. As far as I know, the new President of the Court is much better than the previous one. Mr Möller is not a politician. But he was a wartime antinazi and known for it. He has not been involved in politics. I had a long conversation with him and I got the impression that he understands the political side of the matter. I spoke to Mr. Castrén at least five times after the end of the trial. I know him better, we are close acquaintances, but Mr Möller and I acquainted just now. Mr Kekkonen also spoke with them. We all know that Mr. Möller has always been an antinazi.

ZHDANOV. So, you don't expect any surprises from that direction?

PAASIKIVI. When I spoke to him that order must be kept in the courtroom, he said he had already taken precautions and had already spoken to the police superintendent about it. Mr Möller is no longer a young person, he is 65 years old. We do not have young people in the Supreme Court in general at all. I think you will be satisfied with the result. In any case, I and Mr Kekkonen and all the other members of the government will do everything we can.

ZHDANOV. It's going to be very good.

Source: RGASPI, f. 77, op. 3, d. 77. Published in the "Documents of the War Guilt" edited by Hannu Rautkallio. Published by the Research Project on the War Guilt, University of Tampere. Publisher EC-Books 2006. English translation by Pauli Kruhse from the Finnish translation of the Document nr. 151.

The first President of the Court, N.Hj. Neovius, resigned for health reasons from his position as President of the Supreme Court and therefore also, at the beginning of the trial, from his position as President of the Court of the War Guilt (1946).